

Richildis regis in gratiam eorumdem. Abbatiam sancti Servatii, quæ dicitur *Maestrich*, a præcitate imperatore Arnulpho acquisivit, necnon a Ludovico imperatore castella plurima. Corpus sancti Severi in monasterium S. Martini transtulit, ex

A mss. Trevirens. Actis in episcopatu 32 annis, 8 mensibus, et 11 diebus, fatis concessit iv Non Januarii 916. In capella sancti Galli humo mandatus, unde in cryptam cathedralis postea delatus fuit.

ROBERTI METENSIS DIPLOMATA ET EPISTOLÆ.

I.

DIPLOMATA.

(*Histoire de Metz, tom II, preuves.*)

I.

PRIVILEGIUM QUO ROBERTUS CONFIRMAT COMMUTATIONEM INTER LODOVINUM GORZIENSIS MONASTERII ABBATEM ET VUERDINGUM PRESBYTERUM.

Ordo rationis jure ex postulat ut, quoties mundanarum rerum probabilis commutatio certum obtinere nititur tramitem, adhibita inviolabilis charitatis exhibitione, illud quod invicem largiflua charitas impertiri non abnuat scriptis omnimodis roboretur. Unde et quod prudentissima sanxit antiquitas, nec minus fragilioris ævi posteritas hoc idem inconvulsa apicum adnotatione firmare satagit quatenus rationabiliter collata nulla postmodum possint rerum varietate turbari. Quamobrem placuit atque convenit inter Lodovinum abbatem, ac fratres ex congregatione Gorziensis monasterii sancti Petri, seu sancti Gorgonii et quemdam presbyterum, ex congregatione Metensis ecclesie sancti Stephani vel sancti Pauli, nomine Vuerdingum ut, per consensum et licentiam domni Roberti, sancte Metensis Ecclesie venerabilis archiepiscopi, quasdam res, pro amborum partium opportunitate inter se commutare deberent: quod ita et fecerunt. Dedit igitur memoratus Lodovinus abbas, ac fratres prædicti monasterii jam fato Vuerdingo de rebus sanctorum apostolorum Petri et Pauli, almique Gorgonii, in pago et comitatu Metense, in villa quæ dicitur *Arx*, hoc est, de manso petiam unam habentem in longum perticas vii, in latum in una fronte perticas iv et pedes xii. Item in ipsa fine, de vinea, petias iii; quarum una quæ est juxta præscriptum mansum, habet in longum, perticas vi et pedes iv in latum, in una fronte, perticas ii et pedes x, in alia fronte perticas iii et pedes v; alia vinea habet in longitudine perticas x, in latitudine, in ambabus frontibus perticas ii; tertia vinea habet in longum, per unum latus, perticas x, per aliud latus perticas xi, in ambabus frontibus perticas vi et dimidium. In summitate ipsius vineæ, in parte unius frontis, de terra inculta perticam i. Item

B in ipsa fine, de terra aratoria petiam i habentem in longitudine perticas ix, in latitudine autem perticas vi; in ambabus frontibus pedes xii; intra has prædictas mensuras, per omnia totum ad integrum. Econtra vero reddidit Vuerdingus presbyter, de rebus proprietatis suæ, ad partem ecclesie beatorum apostolorum Petri et Pauli almique Gorgonii, Lodovino abbati, ac fratribus prædicti monasterii, in pago Scarponense, in Alnaldivilla vineam unam, habentem in longitudine, per unum latus perticas xi et dimidium, per aliud latus perticas xv, in latitudine vero, in una fronte, perticas viii et pedes vi. Item in ipsa fine de terra arabili petias ii, quarum una habet, in longitudine, perticas xxxii, in latitudine, in una fronte, perticas ii et pedes xi, in alia vero fronte perticas ii et pedes viii. Altera vero petia terre habet in longum perticas xv, in latum in una fronte perticas iv et pedes xiii, in alia fronte perticas v et pedes xiv; intra has prædictas mensuras per omnia totum ad integrum. Ea vero ratione ut a die præsentis in futuro quidquid pars juste et rationabiliter alteri consuli parti jure hæreditario succedat, et de collatis unaquæque pars quidquid facere decreverit, videlicet, habendi, tenendi, vendendi, commutandi, in omnibus libero potiatur arbitrio. Et, ut hæc commutatio omni tempore firma et stabilis permaneat, manu propria illam roboravimus, stipulatione subnixâ. Actum in Gorziæ monasterio publice anno ab Incarnatione Domini 884. Indictione xi, epacta xx concurrente iii.

Robertus, sancte Metensis Ecclesie humilis archiepiscopus subscripsit. Lodovinus abbas subscripsit. Optatus decanus subscripsit. Seguinus subscripsit. Gonbertus primicerius subscripsit. Badicho abbas subscripsit. Moyses, Hildebrandus, Scranto, Odelricus, Farnulfus, Godefridus, Ereugus, Soyperus, Sarouvardus, Harno, Gislebertus, Teudo, Vulchadus, Anucius, Barnerus, Audinus, Segoldo, Rogembaldus, Albricus, Genez, Ernol-

duc, Sugerus, Odelricus, Aldricus, Lambertus, A
Evrardus, Homedeus, Hildoinus, Hominus, Bet
to, Radouardus, Gisaldus, Atlogius, Vandelman-
rus, Unerinus, Ricuvoldus, Rotgerus, Goderon-
nus. Ego Vuichardus, acsi indignus sacerdos et sub-
scripsi.

II.

PRIVILEGIUM PRO MONASTERIO SANCTI ARNULPHI.

In nomine Domini Dei æterni et Salvatoris nostri
Jesu Christi. Radbertus, humilis sanctæ Metensis
Ecclesiæ episcopus. Si circa loca Deo dicata pasto-
ris cura magna debet invigilare solertia ne causæ
Dominici gregis illi collatæ paternarum legum
detrimentum patiantur, nihilominus erga sibi sub-
ditos, et spirituali simul et corporali insudare B
oportet negotio, ne Deo militantibus ulla dominari
videantur inopia. Ergo noverit omnium sanctæ
Dei Ecclesiæ fidelium, præsentium videlicet et fu-
tutorum industria, qualiter canonici beatissimi
Arnulphi confessoris Christi in suburbio Metensi,
degentes Domini senioris nostri serenissimi impe-
ratoris Caroli adierunt clementiam, præcepta præ-
manibus deferentes regalia quibus ea quæ ad vi-
ctum et substantiam eorum pertinebant erant
corroborata, et arbitrio antecessorum nostrorum
pontificum fore ut sublata. Cujus rei causam, ob
amorem Dei et fratrum proclamationem, pietatis
studio, gloriosus Cæsar libenter excepit, et in no-
titiâ suorum procerum detulit; nobis etiam, maje-
statis suæ jussione præcepit ad præfatum restituere C
cænobium, et quod pater suus, quondam dom-
nus Ludovicus rex, ad stipendia fratrum inibi Deo
militantium, pro remedio animæ contulit, per om-
nia restaurari jussit. Nos etiam, juxta imperialis
dignitatis præceptum, necnon et antiquam patris
sui domini Ludovici regis privilegium, auctoritate
pontificatus nostri, ad præfatum restituimus cæn-
obium, et ad substantiam fratrum ibi degentium,
quidquid et ad nostrum indominicatum per no-
stros seu fideles fuerat distributum; videlicet ec-
clesiam in honore sancti Martini in villa Rumiliaco
sitam, cum omnibus suis appendiciis, et villam
Navis ad Winaticum, sicut in præcepto regio con-
tinetur, cum decimatione et integritate totius ab-
batiae. Quia ergo et regis potestatis præceptum D
penes se habere noscuntur, salubre nobis visum
est, nostræ etiam auctoritatis ut habeant exem-
plar. Ideoque præsentem testamenti paginam scri-
bi jussimus, et manu propria subfirmavimus et
manibus canonicorum simul et nobilium laico-
rum roborari fecimus. R. Metensis Ecclesiæ indi-
gnus episcopus subscripsit. Guntbertus primice-
rius et archidiaconus. Adalinuda abba et archidia-
conus. Herigaudus abba. Heininardus abba. Ca-
dolfridus abba. Meinardus presbyter. Gundelαιο
presbyter. Guremannus presbyter. Otcarius pre-
sbyter. Natramnus presbyter. Verdinajus pre-
sbyter. Donatus presbyter. Baldingus diaconus.
Adelgarius diaconus. Andreas diaconus.
Remigius diaconus. Rotlandus diaconus. Ermenal-

duc diaconus. Viduicus diaconus. Adelardus sub-
diaconus. Hugo subdiaconus. Tetboldus subdiaconus.
Framarus subdiaconus. Tedricus subdiaconus.
Ibinus subdiaconus. Gerboldus subdiaconus. Oda-
cher. Hunargus, Winardus, Regimboldus. Albricus.
Magimfridus. Liederus. Queldo. Adricus. Manno.
Adoardus. Amalricus. Guntbertus. Gundicho. Wal-
tarius. Erpaldus. Alfarous. Alevingus. Ado. Tu-
ringus. Gauzraldus. Ego Rubtlandus, cancellarius
atque notarius, scripsi et subscripsi.

III.

PRIVILEGIUM AD ÆDIFICATIONEM ECCLESIE DODONIS
CURTIS.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Ro-
bertus sanctæ Metensis Ecclesiæ humilis episcopus.
Notum sit cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus,
tum præsentibus quam et futuris, qualiter quidam
vir nobilis, Rivinus nomine, nostram expetit be-
nevolentiam quatenus per nostram licentiam ei in
villa, quæ dicitur Dodonis Curtis, quoddam lice-
ret construere oratorium, quia, ob difficultatem
prolixi itineris quod et inter dictam villam et Be-
rulfivillam, quæ est super rivulum Senode, ubi
decimæ erant ex præscripta villa subjectæ, ei sui-
que tædium erat ire, et ipse ex suo ad illud dota-
litium dare; nos quoque super hoc Ludovini ab-
batis qui his temporibus abbatiam Gorziensem
tenebat, cui ipsa ecclesia quæ est in Berulfivilla
habetur subjecta, discutientes voluntatem, quia
suus erat consobrinus, libenter consentiit, ita vi-
delicet ut ipsa capellula, cum suo dotalio, hoc
est manso i cum jornalibus x in Belciardi curte
cum jacentibus, et decimis matri ecclesiæ quæ est
in præfata Berulfivilla, omni tempore fuisset sub-
jecta. Nos siquidem utriusque consentientes vo-
luntati, ut postmodum hæc res inconvulsa maneret
et stabilis, hoc memorie scriptum facere jussa-
mus, et factum manu propria monogramma no-
stri nominis illud signavimus, stipulatione subni-
xa. Actum Metis publice, anno ab Incarnatione
Domini 888, indictione iv concurrente v, epacta
xii, anno vero iii, regnante Carolo rege, feliciter.
Robertus, sanctæ Metensis Ecclesiæ humilis ep-
scopus subscripsit. Gambertus, primicerius. Lan-
fridus, abbas. S. Everi abbatis. S. Notingi abba-
tis. S. Maintardi decani. S. Geremanni cantoris.
S. Vuilerdingi præpositi. S. Ermenaldi presbyteri.
S. Segoldi comitis. S. Amalrici. S. Ramfridi. S.
Fulcherii. S. Ludovini. S. Bolonis. S. Eilulfi. S. La-
fridi. S. Leoderii. Ego Adelgarius ac vicem Haldi-
ni abbatis scripsi.

IV.

PRIVILEGIUM PRO QUODAM WILHERMO.

*Concedit usumfructum aliquot bonorum quibus
antea monasterium Gorziense donaverat.*

In nomine Domini. Robertus, sanctæ Metensis
Ecclesiæ humilis archiepiscopus. Notum sit omnibus
fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, tam præsentibus quam
et futuris, qualiter Wilhermus quidam dedit nobis,
ad partem ecclesiæ sancti Petri seu sancti Gorgonii

ensis monasterii, quasdam res sue proprie-
hoc est in pago Scarponense Alnaldovilla, vi-
duas ubi possunt colligi de vino modii xxx;
alio loco, in eodem pago, in Adsaloni manso
upato loco, mansos et sortes viii, prata vero
lligendum fenum karratas lxxxvii, de silva
aginandum porcos cccL, et mancipia octo,
hæc sunt nomina: Lambertus, Adhelra-
Ansaldus, Aginaldus, Agnitrudis, Amalrada,
lla, Leudrada. Postea vero sua fuit petitio, et
decrevit voluntas, ut ei et conjugi ipsius,
ne Datæ, et filii eorum Achildi, tam ipsas res
dedit quam et alias, de ratione sancti Petri et
i Gorgonii, videlicet in pago Viridunensi, in
pæ dicitur Gouderlisia, ecclesiam unam in
e sancti Martini, ad quam aspicit mansus et
i, et in ipsa villa mansos et alias xiii, et de
arabilibus indominicatis ad seminandum in-
rasque sationes, modios cc, de pratis vero
lligendum fenum carratas cxcvii, silvam ad
andum porcos d, et mancipia xii, Audalfum
t, et Rambertum, Hormarum et Bernorum,
drudum et Teutardum, Lotrudum, Adholsir-
Wiredum et Hairedum, Rothoidam et Achil-
beneficiare deberemus, quod ita fecimus, ea
atione ut, quandiu ipsas res omnes more
rio, per beneficium nostrum successorum-
ostrorum, sub usu fructuario, quieto ordine
nt habere et excolere, ac fructus terræ reci-
et nullam habeant potestatem quidquid
e minuendi aut alienandi, sed quidquid

A ibidem addere, augmentare vel ameliorare potu-
erint, perficere studeant, et censum proinde annis
singulis in festivitate sancti Gorgonii, quæ est v
Idus Septembris, in argento videlicet solidos ii ad
partem sancti Petri persolvere non omitant; nam
et si de ipso censu tardi aut negligentes apparue-
rint, cum legis sanctione illum restituant, sed
ipsam precariam non perdant. Post decessum quo-
que illorum, quando quidem Deus voluerit, ipsas
res omnes, datæ et acceptæ, amelioratæ, cum omni
superposito, absque ullius contradictione, vel judi-
cis assignatione, ad partem memorati altaris san-
cti Petri vel sancti Gorgonii omnimodis revertan-
tur. Actum in Gorzia publice. Anno ab Incarna-
tione Domini 903, indictione vii, epacta xx, concu-
rente v, anno iii regni Ludovici filii Arnulphi regis.
B Robertus sanctæ Metensis Ecclesiæ episcopus,
subscripsit. † Rodolphus abbas, Seguinus deca-
nus, Fulnurfus, Soiperus, Farvavardus, Erengus,
Harno, Gislebertus, Teudo, Ancedolius, Agredus,
Barnerus, Segerantus, Audinus, Adelmadus, Ar-
dovucus, Johannes, Becio, Astagius, Gisaldus,
Vuandclmarus, Teudaldus, Godderannus, Amin-
cus, Agilus, Angeradus, Erloinus, Adelbertus, Gi-
roardus, Girardus, Aginardus, Adovardus, Sege-
boldus, Rudricus, Anoualdus, Barnerus Heldou-
vardus, item Girardus, Rotcherus, Aribardus, Bri-
tius, Rotlandus, Ragembertus, Giroinus, Ysembar-
dus, Ego Seguinus, acsi indignus monachus hanc
C precariam scripsi.

II.

EPISTOLÆ.

(Apud Goldast., Rerum Alamann. Script., tom. II.)

I.

antibus suis A. agnus ablactatus pium ha-

perrime a vobis sanus abiens adhuc me va-
roffiteor. Peto ergo ut promissio vestra de re-
andis sudoribus magistrorum meorum ad
m veniat. Mihi etiam veluti peregre consti-
nium indigno necessaria, quæ locuti estis
dite.

II.

Cælesti rore imbuto T. quidquid boni po-

quo subditiōnis jugum adductus sum, edu-
me absque omni remuneratione amicorum
m non minori dilectione quam si ex vestro
mitus essem corpore. Quia enim in Evange-
iptum est, *operarium dignum esse mercede*
roposui ire ad sonores meas in insulam quæ
r Lindouva. Ibi arbitro me accepturum esse

aliquod munusculum, quo possim vestram vene-
rari faciem.

III.

R. Spirituali cibo saturato certitudinem famula-
minis.

Pietati vestræ dolores nuditatis meæ erubescere
dicere, si miseriam quam patior nesciret. Ea
ratione coactus imploro miserationem vestram,
mihi præstari licentiam exire ad matrem meam,
quæ, ut spero, non dedignabitur mihi subvenire
in necessariis rebus.

IV.

Parentibus suis H. coronatus habitu clericatus
fidelem in Christo orationem.

Optimum invenisti consilium me transmittendo
in monasterium S. Galli ad disciplinæ et doctrinæ
sædificationem. Ibi me alia dno invenisse abundan-
ter confiteor. Hæc est autem postulatio mea, mihi
velocius ex vestra largitate transmitti tertium mi-

serationis vestræ munusculum, id est duas camisas, et lineam tunicam, quibus incedere possim cum consodalibus meis honorifice, non cum dedecore nuditatis.

V.

Domno R. T. ultimus vester amicus, fidelia orationis et famulatus.

Dum occurrit animo quanta a vobis dilectione et beneficiis dignor, magnus pudor est, nihil congrui forsitan posse rependere. Sed rogo ne ideo vos pigeat ceptorum, quia nobis deest copia redhibitionum. Nam perpetem restituet vicem, qui neminem præmii patitur extorrem. Quod autem de docendo puero per nostrum Vodalicum demandatis, licet ipsa vox et memoria jam senescentem fugiat Mœrim, libentissime gratia vestri nostram impendimus operam. Valete. Ne obliviscantur me sacratissimæ orationes vestræ.

VI.

H. Charissimæ nepti Ruodep. Plurimam salutem, servitutem et orationem.

Mitto tibi, dilectissima, duos homines, et rogo ut tu his tertium de tuis addas, ut eo ducente et te auxiliante saltum circumeant, ut aliquod vasculum inveniant et meis usibus deferant. Memento igitur fidei et servitutis, et hanc mecum fac misericordiam, ut eos ibi adjuves, et ad me redeuntibus tuum adjutorium impendas.

Vale, charissima.

VII.

P. Dilecto suo salutem et profectum in doctrina.

Verba quæ ad me misisti, ut tibi exponam, in Theodisiam linguam transtuli. Sic enim sonare debent.

Quia virtus constillationis in ictu pungentis est. Vuândo des kestirnis chraâft fergât unde vir loufit in sò langero viriste sò man stupf ketiôn mäg.

Informis materia. Taz chit, skâffelôsa zimber. Intemperies. Intrerteta.

Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. Taz chit, küishêit tere nôh urûgôn.

Quem Deus diligit, hunc exaudit. Cui Deus placabilis, huic exorabilis. Temo die hêiligen holt sint, dér mäg hôrsko gebeton.

In humilitate iudicium ejus sublatum est. Tâz in niômam ze rethe ne liêez tâz wârt ze lêibe ûmboslna deûmuôti.

In Pascha annotino. Id est Paschali festo prioris anni, id est, tér féernerig ôster tâg.

Ypapanti. Id est conventus omnium ætatum.

Nomen, namo. Pronomen, fure doz nomen. Verbum, Vuôrt. Adverbium, zûoze dêmo verbo. Participium, teilnemunga. Conjunctio, geuûgeda. Præpositio, fûrezeda. Interjectio undêrvuerf.

Nomini quot accidunt? vui mânegium vólgent temo nomini? VI. Quæ? Qualitas. Te wilichi. Que?

A Subauditur, ubizêigin si, alde gemeine ter substantiæ, alde des accidentis. Comparatio. De widermezûngâ. Cujus? Tis comparativi, alde dis superlativi zûo demo positivo. Genus. Tiz chûme. Cujus? Sin alde. . . . .

VIII.

Quæris a me quid sit *Pascha annotinum*? Est conventinus compatrinorum admissus ejusmodi per omnes octavas sabbati, sancti, id est baptismi per annum, et per ordinem cujuscunque, cum cæteris convivium. Quod vidimus, hoc testatur Presbyter symbolum super infantem dicit, et mense participat aquam sapientiæ. . . . .

IX.

Domino et abbati nostro Purkhardo, nos fratres vestri discipuli debitas orationes.

De his quæ erga vos sunt, lætificasti nos scripto, quia gratia Dei recte aguntur. Contigit etiam vestris orationibus apud nos, quod ad communionem lætitiæ pertinet, de ecclesiastico censu, qui furto raptus est, partem nos non minimam recepisse, et ipsum furem captum in vinculis nos tenere. Est enim servus Kerotti de Pettenhusen filii Alberici, et nomen ejus Gunzo, et nomen patris ejus Richolf, qui nunc in comitatu militantis sui Domini est. Reddidit ergo coronam, et auream capsulam absque operculo, et aureæ crucis quasi tertiam partem. Majoris quoque capse quedam fragmenta, quamvis de gemmis paucae admodum redditæ sunt. Spes autem residuis manet, quia venundata sunt in manum cujusdam mercatoris de Buchouva, qui Pero dicitur, et quondam ibi monetarius erat, multa duoque in manus Constantiensium mercatorum, quorum nomina sunt Ecco, Chomuli, Vuoveli, Atbeli, Engexo, Tegenhart. Deus vero quemdam extraneum hominem ad nos mittere dignatus est, qui occulte sibi pactum fieri petit de pretio duarum librarum pro delatura, ut hæc patefaceret. Ipse vero accepto pacto sine mora fratrem Annomen ad Constantiam duxit, ubi particulas auri fabrefactas, quas cognovit, a Tegenhardo fecit præsentari sibi. Sed ille a Perone de Puchouva se emisse eos testatus est. Inde frater idem ad Peronem veniens per Hugonem vestrum militem furem sibi in domo sua latitantem monstra fecit, qui statim captus sub terra occultatum thesaurum, quantum sibi remansit, reddidit. Nunc vobis agendum est cum rege, ut advocati utriusque ecclesie tantæ rei exactores fiant, et in suum locum restituant. Nec illud minus intimandum est vobis, quia longe minora et pauciora sunt, quam putastis, quæ a vestris ministris in usum nostrum exhiberi jussistis, et quanta grassatur in nostra terra boum omniumque pecudum mortalitas, ut rex per nos reditum ceperit decernere ipsi habeatis de hac, quasi Ægypti plaga, suggere. Qui est antea altissimus vobis Domino nostro prospera cuncta concedat.